

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
Кафедра наук про здоров'я**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету здоров'я та
фізичного виховання

 Едуард СИВОХОП

« 30 » серпня 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ДИФЕРЕНЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ»**

Рівень вищої освіти	бакалавр
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітня програма	Клінічна психологія
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Ужгород 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Диференційна психологія» для здобувачів вищої освіти галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **053 Психологія** освітньої програми «Клінічна психологія».

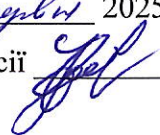
Розробник: Аліна ШАШЕНКОВА, кандидат психол. наук, старший викладач кафедри наук про здоров'я

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри наук про здоров'я

протокол № 17 від «30» червня 2025 р.

В.о. завідувача кафедри Мар'яна ДУБ

Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання протокол № 12 від «30» червня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії Фелікс ФІЛАК

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	2-й	2-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 3,5	4-й	4-й
	Лекції:	
	20 год.	12
	Практичні (семінарські):	
	40 год.	6
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні	
Форма підсумкового контролю: усно	Самостійна робота:	
	60 год.	102

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Диференційна психологія» є підготовка фахівців спеціальності 053 «Психологія» за освітнім ступенем бакалавра відповідно до державних стандартів, встановлених освітньо-кваліфікаційною характеристикою та освітньо-професійною програмою підготовки «Клінічна психологія»: формування системи знань про диференційну психологію як науку про психологічні відмінності між окремими індивідами і певними групами та умінь практичного застосування знань у професійній діяльності. Основними задачами дисципліни є: ознайомлення з предметом і методами диференціальної психології; розуміння природи індивідуальних розбіжностей; діагностика та класифікація індивідуальних психологічних характеристик; оцінка ролі темпераменту, характеру та когнітивних особливостей у поведінці і діяльності; вивчення особливостей міжособистісної комунікації і стилів поведінки в соціальному контексті; аналіз впливу статі, культури та соціального середовища на формування особистості; застосування диференціального підходу у сфері освіти, виховання та професійної діяльності; формування професійної орієнтації на основі диференціальної психології; підготовка до використання диференціального підходу у психологічній практиці.

Відповідно до освітньо-професійної програми, вивчення дисципліни «Диференційна психологія» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні:

ЗК1 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5 Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8 Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК10 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові:

СК1 Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2 Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3 Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4 Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК 5 Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК 7 Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК 9 Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

СК 10 Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11 Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК 12 Розуміння сфер компетентності та специфіки професійної діяльності клінічного психолога.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Диференційна психологія» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП): ОК12 Вступ до спеціальності, ОК13 Загальна психологія, ОК 19 Особистість в теорії і практиці клінічної психології, ОК 20 Клінічна психологія ОК 18 Психологія розвитку та вікова психологія.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Клінічна психологія», вивчення навчальної дисципліни «Диференційна психологія» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	ПРН1
Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	ПРН2
Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.	ПРН3
Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел	ПРН4
Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.	ПРН5
Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.	ПРН7
Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.	ПРН8
Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.	ПРН9
Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника	ПРН10
Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.	ПРН12
Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.	ПРН13
Відповідально ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	ПРН15
Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.	ПРН16
Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.	ПРН17
Володіти методами діагностики психічних процесів, станів, властивостей особистості та вміти інтерпретувати отримані дані.	ПРН19

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Диференційна психологія»

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Аналізувати та пояснювати психологічні відмінності між окремими індивідами і певними групами, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання. Розуміти закономірності та особливості наслідків індивідуальних відмінностей, закономірності психічного варіювання та пропонувати шляхи їх розв'язання.	ПРН1, ПРН2
Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення питань щодо впливу середовища і спадковості на людину. Вміти пояснити власну позицію, зробити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел, рекомендованих програмою дисципліни «Диференційна психологія». Застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) щодо діагностики психологічних відмінностей різних вимірів індивідуальності. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки та демонструвати результати власних досліджень психологічних відмінностей різних вимірів індивідуальності усно / письмово для фахівців і нефахівців.	ПРН3, ПРН4, ПРН5, ПРН7, ПРН 8
Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника. Брати участь у процесах комунікації, розуміти, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.	ПРН9, ПРН10, ПРН13
Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.	ПРН12
Демонструвати відповідальне ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.	ПРН15, ПРН16, ПРН17
Володіти методами діагностики особистісних відмінностей та вміти інтерпретувати отримані дані.	ПРН19

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- залік;
- термінологічні диктанти;
- тести;
- розв'язування ситуаційних задач, есе;
- презентації результатів СРС;
- різні види індивідуальних та групових дослідницьких завдань.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: індивідуальне усне опитування, індивідуальне письмове опитування, тестовий контроль (I-II рівня) (письмовий та онлайн), вирішення типових практичних завдань.

Форма модульного контролю: письмова модульна контрольна робота (теоретичні питання, тестові та практичні завдання).

Форма підсумкового семестрового контролю: усний (стаціонарно чи онлайн) залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	CP	50	100
4	6	10	7	8	15		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	T10	CP	50	100
8	8	5	5	9	15		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
1. Письмова чи усна підготовка	21	35*	8	35*
1.1 Апробація діагностичних методик	1	2	1	2
1.2 Підготовка відеоматеріалів	1	2	1	2
1.3 Презентація та доповідь	2	6	3	9
1.4 Творча робота	5	10	5	1
1.5. Аналітична робота	8	8	3	3
1.6. Дискурсивна робота	3	3	3	3
1.7. Корекційна робота	2	4		
1.8. Елементи дослідницьких завдань			2	6
2.*Самостійна робота: презентація результатів виконаних завдань; укладання порівняльних таблиць картотеки методик/ добірки статей з проблеми вивчення тощо		15*		15*
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

* розраховується як середній бал за всі самостійні

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Упродовж семестру з дисципліни проводиться 1 модульна контрольна робота (МКР). Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок студентів у межах окремого змістового модулю здійснюються за 100-бальною шкалою. МКР складається з тестових завдань, термінологічного диктанту, теоретичних питань та ситуаційних задач. Розподіл балів та результат виконання МКР визначається таким чином: максимально 50 балів – МКР. До модульної контрольної роботи допускаються всі студенти. На виконання письмового компоненту МКР відводиться до двох академічних годин. В МКР є 20 тестових завдань,

гlossарій (5 термінів), 2 теоретичні питання, 2 проблемні питання практичного змісту. Правильна відповідь за кожний окремий тест оцінюється в 1 бал, за терміни – по 1 балу, 2 теоретичні питання – по 5 балів кожне, за 2 проблемні питання практичного змісту – 5 балів кожне.

Студент, який не з'явився на МКР з поважної причини, може пройти модульний контроль знань у визначений кафедрою термін.

Шкала контролю модульної контрольної роботи

Показники	Бали
Письмова модульна контрольна робота: - тестові завдання (20 тестових питань, за кожен правильну відповідь нараховується 1 бал)	0 – 20
- термінологічний диктант (10 термінів за кожен правильну відповідь нараховується 1 бал)	0 - 10
- 2 теоретичні питання (за кожен правильну відповідь нараховується 5 балів)	0 - 10
- 2 практичних завдання (за кожен правильну відповідь нараховується 5 балів)	0 - 10

Оцінювання самостійної роботи студентів:

Оцінювання самостійної роботи студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при змістовому модульному контролі. Кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи студента залежить від її обсягу і значимості. Ці бали додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність. Самостійна робота передбачає виконання індивідуальних проектів у «**Робочому зошиті для самостійних робіт**» з «**Диференційна психологія**» (в електронній формі чи письмово).

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться у вигляді іспиту в кінці семестру і дає можливість визначити прикінцевий рівень і якість засвоєння студентами теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з даної дисципліни. Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

Переведення даних 100-бальної шкали у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС здійснюється в порядку, зазначеному в таблиці.

Студенти, підсумкова модульна оцінка яких становить 35-59 балів, зобов'язані пройти підсумковий (семестровий) контроль у формі екзамену, що передбачено робочим навчальним планом. Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться у вигляді екзамену в кінці семестру і дає можливість визначити кінцевий ступінь рівня і якості засвоєння студентами теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з даної дисципліни. Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються студенти, які не виконали умови договору про навчання та усі види обов'язкових робіт (самостійних завдань, рефератів тощо), передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Відповідальний працівник деканату у відомості проти прізвища такого студента робить позначку «недопущений». Якщо підсумкова модульна оцінка становить не менше 60 балів, то за згодою студента вона може бути зарахована як підсумкова (семестрова) оцінка з навчальної дисципліни. Вона може бути виставлена у відомість обліку успішності та залікову книжку (індивідуальний навчальний план) до початку екзаменаційної сесії, відразу після оголошення результатів останнього модульного контролю. При цьому присутність студента є обов'язковою. За наявності бажання підвищити рейтинг студент складає іспит. Для підвищення позитивної оцінки надається одна спроба. Незалежно від того, чи студент складає іспит у зв'язку з тим, що в нього підсумкова модульна оцінка незадовільна (35-59 балів), чи з метою підвищення позитивної оцінки, викладач виставляє студенту оцінку, керуючись виключно рівнем його знань, виявлених на залікові, тобто, виходячи із 100 балів, але при цьому виставлена підсумкова (семестрова) оцінка не може бути нижчою за підсумкову модульну оцінку.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Диференційна психологія: інтропсихічний вимір.

Тема 1. Диференційна психологія як наука.

Тема 2. Теоретичне обґрунтування природи індивідуальних розбіжностей.

Тема 3. Диференціація темпераменту та емоційності.

Тема 4. Диференціація характеру та поведінки.

Тема 5. Диференціальна когнітологія.

Модуль 2. Диференційна психологія: екстрапсихічний вимір.

Тема 6. Диференціація стильових властивостей особистості, комунікативних особливостей.

Тема 7. Психологічний вимір статевої диференціації.

Тема 8. Соціальна група як предмет диференціальної психології.

Тема 9. Культурні відмінності як предмет диференціальної психології.

Тема 10. Диференційно-психологічний підхід до навчання, виховання, професійної діяльності.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин: 120						Кількість годин: 120					
	Форма навчання: денна						Форма навчання: заочна денна					
	Усього	У тому числі					Усього	У тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
6- семестр												
Модуль 1. Диференційна психологія: інтропсихічний вимір												
Тема 1. Диференційна психологія як наука.	10	2	2			6	12	2			10	
Тема 2. Теоретичне обґрунтування природи індивідуальних розбіжностей.	12	2	4			6	11	1			10	
Тема 3. Диференціація темпераменту та емоційності.	12	2	4			6	11	1			10	
Тема 4. Диференціація характеру та поведінки.	12	2	4			6	11	1			10	
Тема 5. Диференціальна когнітологія	12	2	4			6	12	1	1		10	
Модульна контрольна робота	2		2									
Разом за модуль	60	10	20			30	57	6	1		50	
Модуль 2. Диференційна психологія: екстрапсихічний вимір												
Тема 6. Диференціація стильових властивостей особистості, комунікативних особливостей.	12	2	4			6	12	1	1		10	
Тема 7. Психологічний вимір статевої диференціації.	12	2	4			6	12	1	1		10	
Тема 8. Соціальна група як предмет диференціальної психології.	10	2	2			6	11	1			10	
Тема 9. Культурні відмінності як предмет диференціальної психології.	10	2	2			6	11	1			10	
Тема 10. Диференційно-психологічний підхід до навчання, виховання, професійної діяльності.	12	2	4			6	15	2	1		12	
Модульна контрольна робота	2		2									
Залік	2		2				2		2			
Разом за модуль	60	10	20				63	6	3		52	
Разом за семестр	120	20	40			30	120	12	6		102	

6.3. Теми практичних занять

Теми практичних занять	Кількість годин	
	Денна ф.н.	Заочна ф.н.
Тема 1. Диференційна психологія як наука.	2	
Тема 2. Теоретичне обґрунтування природи індивідуальних розбіжностей.	4	
Тема 3. Диференціація темпераменту та емоційності.	4	
Тема 4. Диференціація характеру та поведінки.	4	
Тема 5. Диференціальна когнітологія	4	1
Модульна контрольна робота	2	
Тема 6. Диференціація стильових властивостей особистості, комунікативних особливостей.	4	1
Тема 7. Психологічний вимір статевої диференціації.	4	1
Тема 8. Соціальна група як предмет диференціальної психології.	2	
Тема 9. Культурні відмінності як предмет диференціальної психології.	2	
Тема 10. Диференційно-психологічний підхід до навчання, виховання, професійної діяльності.	4	1
Модульна контрольна робота	2	
Залік	2	2
Разом	40	6

6.4. Самостійна робота

Назва теми	Кількість годин	
	Денна ф.н.	Заочна ф.н.
Модуль 1.		
<p>Тема 1. Диференційна психологія як галузь психологічної науки. <i>Завдання:</i> 1. Створіть схему або таблицю, в якій покажіть взаємозв'язок диференційної психології з іншими психологічними дисциплінами. 2. Чи можуть знання з диференційної психології призвести до стереотипізації? Як цього уникнути? 3. Обґрунтуйте, чому диференційна психологія вважається як фундаментальною, так і прикладною наукою. Практичне завдання: Підібрати й презентувати відео (ролик або фрагмент з фільму чи серіалу тощо) тривалістю не менше 5 хв. (чи два короткі) про психологічні відмінності між різними людьми. Пояснити його значення. Напишіть коротке есе: «Чим я відрізняюся від інших?» з позиції диференційної психології.</p>	6	10
<p>Тема 2. Природа людської індивідуальності. <i>Завдання:</i> 1. Створіть ментальну карту: «Теорії індивідуальних розбіжностей». 2. Зберіть приклади з наукових джерел / медіа, де було досліджено близнюків або дітей, які зростали в різних умовах. Що ці приклади показують про природу індивідуальних розбіжностей? 3. Створіть психологічний словничок (5–10 термінів), пов'язаних із природою індивідуальних відмінностей. Додайте приклади до кожного терміна.</p>	6	10

<p>Практичне завдання: 1. Підібрати або написати притчу на тему «Всі люди різні», поставити до аудиторії 2 питання на розуміння значення притчі. Заповніть анкету «Хто я?» (20 тверджень), потім проаналізуйте: які відповіді свідчать про біологічну природу, які про соціальне походження. 2. Схематично представити зв'язок понять «людина», «індивід», «особа», «особистість», «індивідуальність», кожне поняття охарактеризувати, навести по 2 приклади з книг, фільмів, серіалів тощо. Проведіть спостереження: проаналізуйте поведінку людей у громадському місці (магазин, транспорт), які індивідуальні відмінності помітні? Що може пояснювати їх?</p>		
<p>Тема 3. Темперамент та емоційність в диференціальній психології. <i>Завдання:</i> 1. Підібрати 3 методики для вивчення темпераменту, оформити їх (назва, автор, історія створення, дані психометричної перевірки, інструкція, бланк, ключ, опис результатів). 2. Підібрати 3 методики для вивчення емоційності, оформити їх (назва, автор, історія створення, дані психометричної перевірки, інструкція, бланк, ключ, опис результатів). 3. Складіть таблицю: Темперамент → Особливості емоційності → Поведінкові реакції → Поради щодо взаємодії. Практичне завдання: 1. Обрати 1 методику діагностики темпераменту, 1 методику діагностики емоційності (із підібраних у ході виконання самостійної роботи студентів), провести їх на одній людині й описати за схемою: загальні відомості – інтерпретація результатів, кількісний аналіз – якісний аналіз, психологічний портрет – рефлексія. Виберіть свого кумира або відому особу. Проаналізуйте її тип темпераменту та прояви емоційності (публічні виступи, поведінка, стилі спілкування). 2. Підготувати доповідь та презентацію на одну з пропонованих тем: «Холерик», «Сангвінік», «Меланхолік», «Флегматик», «Нейротизм», «Екстраверсія-інтроверсія», «Психотизм», «Лабільність», «Емоційність», «Афективність». Підготувати 2 дискурсивних питання за темою для аудиторії. Вивчіть історію відомої людини з високою емоційною нестабільністю. Проаналізуйте як це вплинуло на їхнє життя, творчість, стосунки?</p>	6	10
<p>Тема 4. Характер та поведінка в диференціальній психології. <i>Завдання:</i> 1. Виписати із словників української мови поняття, якими описують характер людини (30 понять) і поведінку (30 прикметників). 2. Підібрати методики для вивчення характеру і поведінки (10-15 методик). 3. Зіставте поняття «характер» і «поведінковий стиль». У чому відмінність? У чому перетин? Практичне завдання: 1. Ілюструвати одну з акцентуацій характеру, використовуючи такі методи як «хмара слів», приклади з фільмів, книжок, сервалів і т. д., асоціативних зображень, відео фрагментів тощо. Створіть візуальний образ (колаж, малюнок, інфографіку), який символізує ваш характер. 2. Обрати один з поведінкових розладів, з якими може працювати клінічний психолог, підготувати про нього презентацію і доповідь, обов'язково висвітлити моменти порівняння людини з окресленим розладом поведінки з нормативною людиною, окреслити особливості роботи клінічного психолога з окресленим розладом. Підготувати 2 дискурсивних питання за темою для аудиторії. Складіть «поведінковий портрет» себе: Які риси характеру визначають вашу поведінку в: командній роботі, конфлікті, стресі, публічному виступі.</p>	6	10
<p>Тема 5. Індивідуальність та її ментальні характеристики.</p>	6	10

<p>Завдання: 1. Знайти 3 статті, в яких досліджуються когнітивні відмінності між людьми, зробити їх аналіз (200 слів на кожну статтю). 2. Написати есе на тему: «Врахування ментальних відмінностей клієнтів клінічного психолога». 3. Назвіть і охарактеризуйте основні ментальні характеристики індивідуальності.</p> <p>Практичне завдання: 1. Підготувати доповідь про один з когнітивних стилів. Підготувати 2 дискурсивних питання за темою для аудиторії. Створіть список порад для людей з різними типами мислення, як ефективніше взаємодіяти в команді. 2. Пройдіть тест на стиль мислення (аналітичний, інтуїтивний, креативний) і проаналізуйте результати. Підберіть комплекс вправ для поліпшення когнітивних властивостей. 2 з вибраних вправ адаптуйте для проведення на аудиторії.</p>		
<p>Тема 6. Сильові та комунікативні особливості індивідуальності.</p> <p>Завдання: 1. Підібрати 3 методики для вивчення стильових властивостей особистості, оформити їх (назва, автор, історія створення, дані психометричної перевірки, інструкція, бланк, ключ, опис результатів). 1. Підібрати 3 методики для вивчення комунікативних особливостей, оформити їх (назва, автор, історія створення, дані психометричної перевірки, інструкція, бланк, ключ, опис результатів). 3. Визначте свій домінуючий стиль спілкування. Як він впливає на ваші міжособистісні стосунки? Чи є ситуації, в яких ви змінюєте стиль? 4. Проведіть порівняльний аналіз: стиль спілкування інтроверта і екстраверта. Що це дає для розуміння комунікативної індивідуальності?</p> <p>Практичне завдання: 1. Обрати 1 методику діагностики стильових властивостей, 1 методику діагностики комунікативних особливостей (із підібраних у ході виконання самостійної роботи студентів), провести їх на одній людині й описати за схемою: загальні відомості – інтерпретація результатів, кількісний аналіз – якісний аналіз, психологічний портрет – рефлексія. Перегляньте фрагмент інтерв'ю або дебатів (відео), слід: визначити стилі спілкування учасників, виявити невербальні засоби (жести, інтонація, міміка), Оцінити ефективність комунікації. 2. Підібрати й презентувати відеофрагмент, в якому представлено комунікативну взаємодію між людьми, проаналізувати використані героями відео комунікативні особливості (вербальні та невербальні). Запишіть фрагмент свого публічного або побутового виступу (аудіо/відео). Проаналізуйте: які слова переважають, чи є ознаки невпевненості або домінування, наскільки мова була структурованою та зрозумілою. Дайте собі рекомендації щодо вдосконалення.</p>	6	10
<p>Тема 7. Диференціація психологія статі.</p> <p>Завдання: 1. Розробити порівняльну таблицю «фемінність», «андрогінність», «маскулінність». 2. Виписати стереотипні жіночі якості і чоловічі, визначити, наскільки в сучасних умовах такий традиційний поділ є актуальним. 3. Пройдіть тест на андрогінність. Проаналізуйте результати. Які риси переважають: маскулінні, фемінні чи андрогінні? Що це говорить про ваш психологічний тип? 4. Зіставте поняття «біологічна стать», «гендер», «гендерна ідентичність», «гендерна роль».</p> <p>Практичне завдання: 1. Знайти 5 статей, в яких досліджуються статеві та гендерні відмінності, зробити й презентувати їх аналіз. Створіть плакат/інфографіку «Гендерні стереотипи в рекламі». Зберіть приклади реклами, які підкріплюють або руйнують традиційні ролі. Проаналізуйте їхній вплив на формування уявлень про стать. 2. Обрати 1 гендерний стереотип, підготувати про нього презентацію та доповідь, обов'язково</p>	6	10

<p>представити докази його істинності або спростування, навести приклади з життя, фільмів, літератури тощо. Підготувати 2 дискурсивних питання за темою для аудиторії.</p>		
<p>Тема 8. Диференціально-психологічний контекст соціальних груп. Завдання: 1. Підібрати 3 методики для аналізу соціальних груп, оформити їх (назва, автор, історія створення, дані психометричної перевірки, інструкція, бланк, ключ, опис результатів). 2. Оберіть 2 різні соціальні групи (наприклад: підлітки та люди похилого віку, студенти та військові, міські мешканці та сільські). Опишіть їх характерні психологічні риси: стиль спілкування, цінності, мотивація, емоційна регуляція. У чому полягає індивідуальна варіативність всередині групи? У чому – відмінність між групами? 3. На основі джерел з диференціальної психології (Айзенк, Кеттелл, Адлер, Левін) сформулюйте: як розуміється вплив соціального контексту на індивідуальність? які моделі пояснюють міжгрупові відмінності в поведінці? Практичне завдання: Підібрати й презентувати відеофрагмент, в якому проявляється вплив соціальної групи на особистість, пояснити значення відеоролика. Підготувати 2 дискурсивних питання за темою для аудиторії. Визначте, до яких соціальних груп ви належите (етнічна, вікова, професійна, освітня тощо). Опишіть, як кожна з них впливає на вашу ідентичність, самооцінку, цінності. Як змінюється ваше психологічне самовідчуття залежно від контексту.</p>	6	10
<p>Тема 9. Детермінанти культуральних відмінностей. Завдання: 1. Написати есе на тему: «Врахування культуральних відмінностей клієнтів клінічного психолога». 2. Порівняйте емоційні вирази у різних мовах. Як мова впливає на сприйняття емоцій, часу, себе? Наведіть приклади слів, що не мають точного перекладу, і поясніть, яку культурну рису вони відображають. 3. Виберіть кілька стійких культурних стереотипів (наприклад: «німці – педантичні», «італійці – емоційні», «японці – стримані»). Проаналізуйте, чи мають вони психологічне підґрунтя, чи є штампами? Які ризики несе стереотипізація в інтеркультурній взаємодії? Практичне завдання: Підготувати доповідь і презентацію про культурні особливості певного етносу. Підготувати 2 дискурсивних питання за темою для аудиторії. Опишіть свою «культурну біографію»: Які цінності ви успадкували з родини, регіону, національного середовища? Які культурні практики вплинули на ваше уявлення про себе, світ, інших людей? Що у вашій поведінці є універсальним, а що – суто культурним?</p>	6	10
<p>Тема 10. Освітня, виховна та професійна диференціація. Завдання: 1. Підібрати діагностичний інструментарій за темою (10-15 методик). 2. Написати есе на одну з тем: «Диференціально-психологічний підхід в навчанні», «Диференціально-психологічний підхід у вихованні», «Диференціально-психологічний підхід в професійній діяльності». 3. Проаналізуйте ситуацію, де дитина має високий інтелектуальний потенціал, але низькі навчальні результати. Які психологічні та виховні фактори це можуть пояснювати? Як підтримати таку дитину? 4. Оберіть 3 різні професії. Які особистісні якості, темперамент, когнітивні здібності важливі для кожної? Як освітній шлях і виховання можуть підготувати до цих ролей? Практичне завдання: 1. Розробити ілюстровані рекомендації для</p>	6	12

<p>практичного психолога на одну з тем: «Диференціально-психологічний підхід в навчанні», «Диференціально-психологічний підхід у вихованні», «Диференціально-психологічний підхід в професійній діяльності». Оберіть біографію видатної особистості. Які виховні та освітні умови сприяли або гальмували розвиток його/її здібностей? Як проявлялася індивідуальна траєкторія розвитку?</p> <p>2. Уявіть інноваційний навчальний простір, де реалізовано індивідуалізоване навчання. Як виглядає педагогіка? Які психологічні підходи застосовуються? Як враховуються виховні, професійні та освітні диференціації? Завдання виконайте у вигляді презентації. Створіть професіограми (комплекси вимог до особистості) для 3 професій: психолога, лікаря, поліцейського, ІТ-спеціаліста тощо. Вкажіть бажані особистісні якості, когнітивні функції, емоційну стійкість. Які індивідуальні профілі можуть не підходити?</p>		
Разом	60	102

*Примітка. Самостійна робота виконується студентом згідно визначених завдань у Робочому зошиті з навчальної дисципліни

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Обладнання: фліп-чарт, мультимедійний проектор (монітор), комп'ютер (стаціонарний чи ноутбук), сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ», ін.

Методи навчання

1. Основні форми навчального процесу при вивченні дисципліни «**Диференційна психологія**»:

- навчальні заняття
- самостійна робота студентів
- робота в мережі Інтернет.

2. Види навчальної роботи студентів:

- лекція
- практичні заняття
- залік.

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни «**Диференційна психологія**» використовуються різноманітні методи навчання, а саме: пояснювально-ілюстративні методи з використанням мультимедійних презентацій, а також вербальні (словесні), наочні та практичні методи, які включають в себе як подання матеріалу викладачем (лекція, розповідь, пояснення, бесіда), так і роботу студентів з книжкою (підручником, довідковою, науково-популярною і навчальною літературою) та глобальною мережею Інтернет, ін. Метод викладання навчального матеріалу визначаються викладачем в залежності від цілей і завдань, виду занять, змісту теми, можливостям (інтелектуальним, психологічним, морально-етичним тощо) студентів, наявним умовам і часу, відведеному для вивчення теми. В ході лекцій використовуються наступні методи:

- пояснювально-ілюстративний, або інформаційно-рецептивний метод (розповідь, лекція, пояснення, робота з роздатковим матеріалом, підручником, демонстрація та ін.)

- проблемний метод подачі навчального матеріалу, частково-пошуковий або евристичний методи (викладач розділяє проблему на частини, студенти здійснюють окремі кроки щодо розв'язування підпроблем).

Під час викладання навчального матеріалу лекції використовується мультимедійна презентація.

Перелік методів навчання, що використовуються у процесі вивчення дисципліни:

1) *за типом пізнавальної діяльності*: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний;

- проблемного викладу; дослідницький; аналітичний; індуктивний; дедуктивний
- 2) *за основними етапами процесу*: формування знань; формування умінь і навичок; застосування знань; узагальнення; закріплення; перевірка
 - 3) *за системним підходом*: стимулювання та мотивація; контроль та самоконтроль
 - 4) *за джерелами знань*: словесні – розповідь, пояснення, лекція; наочні – демонстрація, ілюстрація
 - 5) *за рівнем самостійної розумової діяльності*: проблемний; частково-пошуковий; дослідницький; метод проблемного викладання.

1. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Галян Олена. Диференційна психологія: методичні рекомендації до семінарських занять для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Психологія» / Олена Галян. Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2015. 62 с.
2. Диференціальна психологія / За загальною редакцією академіка С.Д. Максименка. Підручник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2013. 600 с.
3. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / за ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. Житомир: Вид-во Рута, 2006. 320 с.
4. Карапетрова О. В. Диференціальна психологія: навчально-методичний посібник / Олена Володимирівна Карапетрова. Бердянськ: БДПУ, 2014. 216 с.
5. Мазяр О. В. Диференціальна психологія: модульний курс: навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2017. 284 с.
6. Мазяр О.В. Особливості роботи над професійно-орієнтованим завданням з курсу «Диференційна психологія» / О.В. Мазяр // Професійноорієнтовані завдання з психології : навч. посіб. / В.В. Горбунова [та ін.]; за ред. О.Л. Музики; Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка, Соц.-психол. ф-т, Каф. соц. та практ. психології. [З-є вид., переробл. і допов.]. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. С. 188-248.

Допоміжна література:

1. Дунець Л.М. Концептуально-орієнтовані підходи до формування особистості студента-психолога у соціокультурному середовищі вищого навчального закладу. Проблеми становлення і розвитку особистості в сучасному соціокультурному середовищі: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (20 березня 2014 року) / Редкол. Богатирьова Г.А. (гол. ред.) та ін. Кривий Ріг: КФ ЗНУ, друкарня «Конон», 2014. С.148-153.
2. Дунець Л.М. Створення адаптаційного середовища для успішної соціалізації студентів з особливими потребами у вищому навчальному закладі. Інклюзивна освіта: проблеми та перспективи (практика, дослідження, методологія) : матеріали методологічного web-семінару (25–28 листопада 2014 р.) / Інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України. Біла Церква: ІПО ІПП ДВНЗ «УМО», 2014. С.23-25.
3. Максименко С.Д. Теоретичні основи психології особистості / С.Д. Максименко // Актуальні проблеми психології: Психологія навчання. Гендерна психологія. Медична психологія / за ред. С.Д. Максименка. Київ : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2007. Том X. Вип. 2. С. 7-23.
4. Москалець В.П. Психологія особистості. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 364с.
5. Музика О.Л. Розвиток здібностей та обдарованості в процесі вікового розвитку особистості / О.Л. Музика // Актуальні проблеми психології : Проблеми психології творчості та обдарованості : збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. В.О. Моляко. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. Т. 12. Вип. 2. С. 142-148.
6. Палій А. А. Диференціальна психологія: навч. посіб. Київ : Академвидав, 2010. 432с.
7. Романовська Л.І., Подкоритова Л.О. Диференціальна психологія. Львів:

- «Новийсвіт2000», 2011. 235с.
8. 12.Семенова Р.О. Обдарованість як проблема сучасної освіти / Р.О. Семенова // Актуальні проблеми психології: Психологія обдарованості: збірник наукових праць / за ред. С.Д. Максименка та Р.О. Семенової. Т. 6. Вип. 5. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. С. 7-22.
 9. 13.Ткалич М.Г. Гендерна психологія: навч. посіб. / Маріанна Григорівна Ткалич. Київ : Академвидав, 2011. 248 с. (Серія «Альма-матер»). Туров М.П. Обдаровані винахідники: хто вони? / М.П. Туров // Практична психологія та соціальна робота. 2008. № 10. С. 68-72.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

1. Галян О.І. Практикум з диференційної психології. Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка. 2020. 46 с. URL: https://www.dkpp.com.ua/wp-content/uploads/2023/01/dyf_ps_praktykum.pdf
2. Палій .А. Диференціальна психологія: <https://symboldrama.if.ua/wp-content/uploads/2020/03/a.a.-palij-dyfyrencziana-psyhologiya.pdf>
3. Мазяр О.В. Диференціальна психологія: модульний курс <http://eprints.zu.edu.ua/>
4. репозитарій (<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/university-it/dspace>)
5. сайт е-навчання (<https://elearn.uzhnu.edu.ua/>).
6. Наукова бібліотека (<http://www.lib.uzhnu.edu.ua/>)